

Handläggare
Carolina Bjurling
Telefon: 08-50810052

Till
Östermalms stadsdelsnämnd
2017-09-21

Program för ett jämställt Stockholm 2018-2022

Remiss från kommunstyrelsen, dnr 434-21/2017

Förvaltningens förslag till beslut

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande

Christina Klang
stadsdelsdirektör

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har fått i uppdrag att utarbeta ett program med utgångspunkt i den europeiska deklARATIONEN om jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå, CEMR-deklARATIONEN. Programmet ska redogöra för stadens arbete med jämställdhetsintegrering och genusbudgetering och innehålla förslag på kompetenshöjande insatser för stadens nämnder och bolagsstyrelser. Kansliet för mänskliga rättigheter, inom stadsledningskontoret, har därför utarbetat ett förslag till program för ett jämställt Stockholm med giltighetstid åren 2018-2022. Kommunstyrelsen har skickat förslaget på remiss till stadens samtliga nämnder och bolag. Programmet är ett styrdokument för alla stadens nämnder och bolagsstyrelser och ska, så långt det är möjligt, tillämpas i uppdrag som staden ger andra organisationer eller enskilda. Förvaltningen föreslår att nämnden besvarar remissen med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Bakgrund

Stockholms stad undertecknade år 2009 CEMR-deklARATIONEN. Genom att underteckna deklARATIONEN tog kommunen ställning till sex grundläggande principer och förband sig samtidigt till att ta fram en handlingsplan för jämställdhet och genomföra den.

Kommunstyrelsen har i budget 2015 fått i uppdrag att utarbeta ett program med utgångspunkt i den europeiska deklARATIONEN om jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå, CEMR-deklARATIONEN. Programmet ska redogöra för stadens arbete med jämställdhetsintegrering och genusbudgetering och innehålla förslag på kompetenshöjande insatser för stadens nämnder och bolagsstyrelser.

Kansliet för mänskliga rättigheter, inom stadsledningskontoret, har därför utarbetat ett förslag till program för ett jämställt Stockholm. Förslaget är framtaget i samarbete med en arbetsgrupp som bestått av representanter från två stadsdelsförvaltningar, idrottsförvaltningen, kulturförvaltningen, socialförvaltningen och utbildningsförvaltningen. Programmet har arbetats fram i en gemensam process som även omfattat två andra styrdokument inom området mänskliga rättigheter; ett om lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck och ett om barnets rättigheter och inflytande. Samtliga programförslag följer en gemensam struktur för att synliggöra att de kompletterar varandra och har gemensam grund i mänskliga rättigheter.

Remissbehandling

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från stadens samtliga nämnder och bolag samt en rad externa organisationer såsom RFSU Stockholm, Sveriges kvinnolobby, Unifem Stockholm och Män för jämställdhet. Ytrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 25 september 2017.

Ärendet

Programmet syftar till att utveckla kvaliteten i stadens verksamheter så att makt, möjligheter och resurser fördelas lika oberoende av kön. Staden bidrar därmed till ett jämställt, icke-diskriminerande och socialt hållbart samhälle. Programmet är ett styrdokument för alla stadens nämnder och bolagsstyrelser och ska tillämpas i uppdrag som staden ger andra organisationer eller enskilda.

I dokumentets första del beskrivs de utmaningar som finns när det gäller jämställdhet samt utgångspunkterna för programförslaget. Den andra delen av dokumentet fastställer stadens övergripande inriktning med arbetet och pekar ut sju fokusområden som är prioriterade för staden att arbeta med.

Stadens arbete för jämställdhet ska bidra till de nationella jämställdhetspolitiska målen med det övergripande målet att *kvinnor och män ska ha makt att forma samhället och sitt eget liv*. Programmets fokusområden utgår från de sex jämställdhetspolitiska målen. Staden har därutöver, i likhet med Länsstyrelsens jämställdhetsstrategi för Stockholms län 2014-2018, lagt till ett sjunde fokusområde som handlar om stadens offentliga service.

1. En jämn fördelning av makt och inflytande
2. Ekonomisk jämställdhet
3. Jämställd utbildning
4. En jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet
5. Jämställd hälsa
6. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra
7. Stadens välfärd och service ska vara likvärdig för kvinnor och män, flickor och pojkar.

Under varje fokusområde anges stadens inriktning och vilka jämställdhetspolitiska frågor som prioriteras. I programförslaget poängteras att programmets fokusområden utgår från ett könsperspektiv men att det är viktigt att i arbetet vara medveten om att könsmaktsordningen samspelar med andra maktstrukturer som grundar sig i etnicitet, klass, ålder, funktionshinder, sexuell läggning, könsöverskridande identitet och andra sociala kategorier.

Programmet innehåller därutöver en beskrivning av ansvarsfördelning, behov av kunskap, metoder och arbetssätt samt hur uppföljningen ska göras. Nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för implementering av programmet genom arbete med jämställdhetsintegrering. Detta ska göras inom ramen för ordinarie planering och uppföljning av verksamheten.

I verksamhetsplanerna ska nämnder och bolagsstyrelser precisera hur de arbetar med de olika fokusområdena. Fokusområdena utgör därmed en grund för att nämnd- och bolagsmål, indikatorer och aktiviteter som bidrar till KF:s mål i stadens budget. Uppföljningen i tertiärrapporter och verksamhetsberättelsen utgör därmed även en uppföljning av nämnder och styrelsers insatser för ett jämställt Stockholm.

Av programmet framgår att nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att organisationen har tillräcklig kunskap för arbetet med jämställdhetsintegrering. Kommunstyrelsen ansvarar i sin tur för att

genomföra introducerande utbildningsinsatser för förtroendevalda, förvaltnings- och bolagsledningar samt nyckelpersoner.

I avsnittet metoder och arbetssätt förtydligas att kommunstyrelsen ansvarar för att ta fram metodstöd för nämnder och styrelsers arbete med *jämställdhetsintegrering* av budgetprocessen och *jämställdhetsanalyser*. Jämställdhetsintegrering är en strategi som innebär att ett jämställdhetsperspektiv ska införlivas i allt beslutsfattande, på alla nivåer och i alla steg av processen, från planering till utförande och uppföljning av verksamheten och utförs av de aktörer som normalt deltar i beslutsfattandet. Det innebär att, oavsett nivå i organisationen ska allt ordinarie arbete som pågår i stadens verksamheter utföras med ett jämställdhetsperspektiv, av de medarbetare som utför sitt ordinarie arbete. Grundläggande är att synliggöra och analysera vilka konsekvenser förslag eller aktiviteter får för kvinnor respektive män, flickor och pojkar. All statistik som relaterar till individer ska genomgående insamlas, analyseras och presenteras utifrån kön. Utifrån analysen utformas åtgärder som bidrar till att utveckla verksamheten och till jämställdhet. Genusbudgetering är en del av detta och fokuserar på hur finansiella resurser fördelas mellan kvinnor och män, flickor och pojkar.

Jämställdhetsanalyser ska genomföras i samband med beslutsfattande och handlar om att analysera på vilket sätt verksamheten förhåller sig till de jämställdhetspolitiska målen samt vilka konsekvenser olika åtgärder eller beslutsalternativ får. Det handlar även om att analysera huruvida identifierade skillnader mellan könen beror på stereotypa föreställningar om kön istället för människors verkliga behov. I programmet konstateras att det finns starka normer kopplade till kön vilket är viktigt att arbeta med framförallt i bemötandefrågor. Ett normkritiskt förhållningssätt innebär bl.a. att inte förutsätta att alla identifierar sig som kvinnor eller män eller att alla identifierar sig med det kön de tilldelades vid födseln.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av kvalitetsavdelningen, synpunkter har även inhämtats från medarbetare tillhörande andra avdelningar inom stadsdelsförvaltningen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är positiv till att program för ett jämställt Stockholm har tagits fram som stöd i arbetet med att uppnå fullmäktiges mål. Programmet är efterlängtat, särskilt som det redan i *Budget 2017*

finns en KF-aktivitet som nämnderna ska genomföra där det framgår att arbetet ska ske i enlighet med ”programmet för ett jämställt Stockholm”.

Styrdokumentets struktur

Förvaltningen anser att dokumentet har en tydlig struktur och pedagogiskt upplägg. En annan styrka är att det avslutas med en bilaga som innehåller begreppsdefinitioner. Något som saknas i avsnittet begreppsdefinitioner är *femininitet*, vilket troligtvis förklaras av att begreppet inte heller problematiseras i programmet. Listan innehåller *maskulinitet*, och definitionen av det begreppet, men även *femininitet* bör lyftas fram eftersom det på samma sätt innefattar föreställningar som påverkar psykologiska, sociala och kulturella livsvillkor och förväntningar.

Övergripande inriktning och fokusområden

Programmet innehåller en övergripande inriktning och fokusområden, samt ett antal ”prioriterade frågor” inom varje fokusområde. De prioriterade frågorna är emellertid snarare uttryckta som mål än uppdrag eller förtydliganden, exempelvis: ”6.5 Stadsmiljön är trygg. Kvinnor och flickor upplever staden som trygg och kan röra sig säkert i staden.” I det avseendet skiljer sig programmet om ett jämställt Stockholm något från de övriga två programmen som kansliet har arbetat fram. Förvaltningen anser att detta bidrar till att det här programmet blir knepigare att förhålla sig till i nämndens verksamhetsplanarbete som blir alltmer komplext. Då det stora antalet styrdokument och mål som ska beaktas riskerar att bidra till ”målförmörkelse”.

I verksamhetsplanerna ska nämnder och bolagsstyrelser precisera hur de arbetar med de fokusområden som redovisas i programmet. Flertalet fokusområden och prioriterade frågor angränsar till, eller till och med överlappar, andra KF-mål och eller återfinns i andra styrdokument, som även de ska vara utgångspunkt för nämndernas verksamhetsplaner. I uppföljningen av stadens miljöprogram eller när det gäller nämndernas Lokala utvecklingsprogram (LUP) ska de olika delmålen där och målen i nämndens verksamhetsplan kopplas samman genom att de ”märks upp” i ILS-webben. Denna lösning kan vara värd att överväga även för detta program, som ett sätt för nämnderna att precisera hur de arbetar med fokusområdena och dess prioriterade frågor.

Alternativet är att mer konsekvent göra på samma sätt som föreslås för fokusområde 4, ”Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet”, där det i programmet förtydligas att stadens

möjlighet att påverka målet i hög grad handlar om arbetsgivarperspektivet och hanteras i stadens personalpolicy. (Den enda underliggande prioriterade frågan till fokusområde 4 i programförslaget handlar om att kvinnor och män som vårdar eller stödjer närstående har god hälsa, den skulle med fördel kunna flyttas till fokusområde 5 som behandlar just jämställd hälsa.)

Förvaltningen anser att det är positivt att renodla på det sättet, så att olika styrdokument med olika giltighetstider men överlappande mål ses som komplement och avgränsas med hänvisning till varandra. Annars finns risken att det blir otydligt vilka mål som gäller och att alla styrdokument med målformuleringar och prioriterade frågor som hänger mer eller mindre samman måste revideras i samband med att något av dem aktualiseras eller revideras. (Jfr fokusområde 6 ”Mäns våld mot kvinnor ska upphöra” i programförslaget med giltighetstid 2018-2022 och Stockholms stads program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2017-2020.)

Genomförande och uppföljning

Förvaltningen instämmer i att det är klokt att implementeringen görs inom ramen för ordinarie planering och uppföljning av verksamheten, med de förbehåll som nämnts ovan. Kunskap är en viktig förutsättning för att lyckas med jämställdhetsintegrering och förvaltningen anser att det är positivt att kommunstyrelsen föreslås ansvara för introducerande utbildningsinsatser i samband med implementeringen.

Metoder och arbetssätt

Enligt förslaget ansvarar kommunstyrelsen även för att ta fram metodstöd för nämnders och bolagsstyrelsers arbete med jämställdhetsintegrering av budgetprocessen och jämställdhetsanalyser, vilket förvaltningen välkomnar.

Bilagor

1. Dnr: 434-21/201 Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande
2. Dnr: 434-21/201 Program för ett jämställt Stockholm 2018-2022